

ШИРЕЊЕ КРИВИЧНЕ РЕПРЕСИЈЕ КРОЗ КРИВИЧНА ДЕЛА ИЗВАН КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА

(Реферат излаган на стручном скупу Института за криминолошка и социолошка истраживања на Палићу јуна 2014. године)

– Увод

Доношењем Кривичног законика (у даљем тексту: КЗ), који је ступио на снагу 01.01.2006. године извршена је кодификација кривичног права у Србији. Област кривичног права у највећем делу је регилисана КЗ, али и многи други закони регулишу ову област у појединим сегментима, као што су: Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, Закон о одговорности правних лица за кривична дела, Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима (тзв. „Маријин закон“), и др. Међутим, ми се овде нећемо бавити тим законима, већ законима који својим одредбама прописују кривична дела и казне за та дела, а који чине тзв. споредно или допунско кривично законодавство. Назив „споредно“ никако не значи да се ради о малом значају овог законодавства, јер међу тим законима има и таквих за чија кривична дела је забрањена врло висока казна¹. КЗ из 2006. године је „преузео“ значајан број кривичних дела из посебних закона, односно укупно 23 кривична дела из 19 закона, што је наведено у прелазним и завршним одредбама КЗ (члан 431.), а изменама и допунама КЗ из 2009. године престале су да важе одредбе четири посебна закона, који су прописивали пет кривичних дела.

Иако је и раније указивано на лоше стране тога да се кривична дела прописују изван КЗ, и након доношења КЗ настављена је пракса да посебни закони прописују кривична дела и казне. Додуше, треба истаћи да је било и примера да је извршена декриминализација неких кривичних дела из некривичних закона. Тако, нпр. ранији Закон о енергетици је одредбом члана 159. прописивао кривично дело, док нови Закон о енергетици не прописује кривично дело у казним одредбама, затим, ранији Закон о планирању и изградњи је у одредбама члана 149. и 150. прописивао кривична дела, а нови Закон о планирању и изградњи не прописује кривична дела, те ранији Закон о робним резервама, који је одредбом члана 24. прописивао кривично дело, док нови Закон о робним резервама не прописује кривично дело, и др. У вези с тим, указујемо да је нпр. да је Коалиција за надзор јавних финансија² у тексту под насловом „Коментар неких одредби Предлога новог Закона о јавним набавкама“, између осталог, изнела мишљење: „После члана 176. Предлога требало би предвидети посебна кривична дела из области јавних набавки“. Међутим, нови Закон о јавним набавкама („Службени гласник РС“ број 124/12) у казним одредбама не прописује кривична дела.

Ранији КЗ Републике Србије је у одредби члана 1. прописивао шта чини кривично законодавство, тј. да га чине „одредбе овог закона и кривичноправне одредбе садржане у другим законима Републике Србије“. Важећи КЗ не садржи такву одредбу, али се из неколико одредаба КЗ може закључити да и други закони, осим КЗ, могу прописивати кривична дела и казне. Тако се у одредби члана 1. КЗ наводи „да никоме не може бити изречена казна или друга кривична санкција за дело пре него што је учињено законом није било одређено као кривично дело“ (а тај закон може бити кривични закон или неки други закон). У одредби члана 13. КЗ се наводи да одредбе општег дела тог закона „важе за сва кривична дела одређена овом законом или другим законом“. Коначно, и одредба члана 14. КЗ, у којој је дат појам кривичног дела, у којој се наводи да је кривично дело „оно дело које је законом предвиђено као кривично дело...“, упућује на закључак да се прописивање кривичних дела, осим КЗ, може вршити и другим законом.

Јасно је да није могућа стопостотна кодификација кривичног права, али када се имају у виду све лоше стране прописивања кривичних дела у некривичним законима, потребно је предузети мере да се што мање кривичних дела прописује некривичним законима. У ранијем периоду, а пре

доношења Кривичног законика, како су истицали Лазаревић Љ.³ и Симић И.⁴ око 40 посебних закона је прописивало кривична дела, па многи тужиоци и судије нису знали у којим све законима су прописана кривична дела осим кривичног закона⁵. Ово се може рећи и данас, јер је сасвим сигурно да су ретке судије којима је познато који све закони прописују кривична дела.

– Ширење кривичноправне репресије

У савременом кривичном праву присутан је тренд ширења кривичноправне репресије, а он је присутан и у нашем кривичном праву. Међутим, како истиче Стојановић З., рационалан законодавац мора водити рачуна о томе када ће и под којим условима користити кривично право⁶. Другим речима, законодавац мора бити вођен идејом да је кривичноправна репресија крајње и изузетно средство деловања (*ultima ratio societas*) на друштвено нежељена понашања, те да досадашњу логику по којој су њена средства била у циљу сузбијања свих понашања која имају елемент опасности по друштво коришћена по правилу, треба обрнути и примењивати их само где је то неопходно⁷. И поред сазнања да кривично право има ограничене могућности, лаичка јавност, али и део стручне јавности, још увек верује у велику моћ кривичног права, што, између осталог, има за последицу ширење кривично правне репресије (и њено поштравање) кроз кривично законодавство, али и кроз некривичне законе. Тако нпр. циљ прописивања кривичних дела у Закону о осигурању је био „појачавање финансијске дисциплине и правне одговорности за незаконита и неправилна поступања у обављању делатности осугурања“, а при том се заборавља да мере кривичног права треба предузимати тек онда када су исцрпљена сва друга правна и ванправна средства. Иако, с једне стране, у кривичном законодавству имамо и примере декриминализације (нпр. декриминализација кривичних дела: клевете из члана 171. КЗ, закључење ништавог брака из члана 188. КЗ, омогућавање закључења недозвољеног брака из члана 189. КЗ), ипак се наставља и ширење кривичноправне репресије, посебно у погледу терористичких кривичних дела⁸. О прописивању кривичних дела у некривичним законима биће речи у одељку који следи. Међутим, ваља нагласити да и само прописивање одређених понашања као кривичних дела и претња казном која се на то надовезује, представља кривичноправну репресију (бар схваћену у ширем смислу)⁹.

– Закони који прописују кривична дела

Поред КЗ и други закони, који регулишу оређене области, прописују кривична дела и казне за та дела. Тај процес је сталан, тако да неки нови закони које доноси Народна скупштина Републике Србије не прописују у својим одредбама кривична дела (ако су раније прописивали), док опет неки други прописују кривична дела, тако да је веома тешко пратити који све закони, осим КЗ, прописују кривична дела. Анализом закона, нарочито оних донетих после ступања на снагу КЗ, утврђено је да следећи некривични закони прописују кривична дела и казне, с тим што није искључено да је неки од закона можда испуштен:

1. **Закон о приватизацији** („Службени гласник РС“ бр. 38/01, 18/03, 45/05, 123/07, 30/10, 93/12 и 119/12) прописује једно кривично дело у члану 63а.
2. **Закон о привредним друштвима** („Службени гласник РС“ бр. 36/11 и 99/11) прописује четири кривична дела у одредбама члана 581-584.
3. **Закон о инвестиционим фондовима** („Службени гласник РС“ бр. 46/06, 51/09 и 31/11) прописује два кривична дела у одредбама члана 85. и 86.
4. **Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима** („Службени гласник РС“ бр. 85/05 и 31/11) прописује два кривична дела у одредбама члана 72 и 72а.
5. **Закон о преузимању акционарских друштава** („Службени гласник РС“ бр. 46/06, 107/09 и 99/11) прописује три кривична дела у одредбама члана 44-46.
6. **Закон о тржишту капитала** („Службени гласник РС“ бр. 31/11) прописује три кривична дела у одредбама члана 281-283.
7. **Закон о банкама** („Службени гласник РС“ бр. 107/05) и 91/10 прописује три кривична дела у одредбама члана 135., 136. и 136а.
8. **Закон о девизном пословању** („Службени гласник РС“ бр. 62/06, 31/11 и 119/12)

- прописује два кривична дела у одредбама члана 57. и 58.
9. **Закон о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре** („Службени гласник РС“ бр. 99/11) прописује једно кривично дело у одредби члана 45.
  10. **Закон о стечају** („Службени гласник РС“ бр. 104/09, 99/11 и 71/12) прописује три кривична дела у одредбама члана 204-206.
  11. **Закон о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената** („Службени гласник РС“ бр. 31/11) прописује једно кривично дел у одредби члана 245.
  12. **Закон о пореском поступку и пореској администрацији** („Службени гласник РС“ 80/02, 84/02, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05, 62/06, 61/07, 20/09, 72/09, 53/10, 101/11, 2/12, 93/12, 47/13 и 108/13) прописује четири кривична дела у одредбама члана 173а., 175., 176. и 176а.
  13. **Закон о осигурању** („Службени гласник РС“ бр. 55/04, 70/04, 61/05, 85/05, 101/07, 63/09, 107/09, 99/11, 119/12 и 116/13) прописује три кривична дела у одредбама члана 222-224.
  14. **Закон о рударству и геолошким истраживањима** („Службени гласник РС“ бр. 88/11) прописује три кривична дела у одредбама члана 154-156.
  15. **Закон о јавним путевима** („Службени гласник РС“ бр. 101/05, 123/07, 101/11, 93/12 и 104/13) прописује једно кривично дело у одредби члана 95.
  16. **Закон о поморској пловидби** („Службени гласник РС“ бр. 87/11и 104/13) прописује једно кривично дело у одредби члана 191.
  17. **Закон о водама** („Службени гласник РС“ бр. 30/10 и 93/12) прописује два кривична дела у одредбама члана 209 и 210.
  18. **Закон о здрављу биља** („Службени гласник РС“ бр. 41/09) прописује једно кривично дело у одредби члана 95.
  19. **Закон о ветеринарству** („Службени гласник РС“ бр. 91/05, 30/10 и 93/12) прописује два кривична дела у одредбама члана 154. и 155.
  20. **Закон о генетички модификованим организмима** („Службени гласник РС“ бр. 41/09) прописује једно кривично дело у одредби члана 45.
  21. **Закон о трансплантацији ћелија и ткива** („Службени гласник РС“ бр. 72/09) прописује три кривична дела у одредбама члана 98-100.
  22. **Закон о трансплантацији органа** („Службени гласник РС“ бр. 77/09) прописује три кривична дела у одредбама члана 78-80.
  23. **Закон о спречавању допинга у спорту** („Службени гласник РС“ бр. 101/05) прописује три кривична дела у одредбама члана 47-49.
  24. **Закон о избору народних посланика** („Службени гласник РС“ бр. 35/00, 69/02, 57/03, 72/03, 18/04, 85/05, 101/05, 104/09, 28/11 и 36/11) прописује два кривична дела у одредбама члана 104. и 106.
  25. **Закон о финансирању политичких активности** („Службени гласник РС“ бр. 43/11) прописује једно кривично дело у одредби члана 38.
  26. **Закон о Агенцији за борбу против корупције** („Службени гласник РС“ бр. 97/08, 53/10, 66/11, 67/13 и 112/13) прописује једно кривично дело у одредби члана 72.
  27. **Закон о јавном реду и миру** („Службени гласник РС“ бр. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 85/05 и 101/05) прописује једно кривично дело у одредби члана 23.
  28. **Закон о тајности података** („Службени гласник РС“ бр. 104/09) прописује једно кривично дело у одредби члана 95.
  29. **Закон о прикупљању и достављању података о извршеним злочинима против човечности и међународног права** („Службени гласник РС“ бр. 37/93, 24/99 и 44/99) прописује једно кривично дело у одредби члана 10.
  30. **Закон о архивској грађи СРЈ** („Службени лист СРЈ“ бр. 12/98 и 13/98) прописује једно кривично дел у одредби члана 38.

Наведени закони прописује од једног до четири кривична дела, односно укупно 60 кривичних дела, али ако су узме у обзир да нека кривична дела имају основи облик и квалификоване облике, онда је број кривичних дела знатно већи.

Када се анализирају кривична дела која прописују наведени закони, видљиво је да је за већи број, нарочито квалификованих облика кривичних дела, прописане врло строге казне. Стога и саме

појмове „споредно“ или „допунско“ кривично законодавство треба узети са резервом. Међу тим законима треба поменути Закон о јавном реду и миру, који за кривично дело из члана 23. став 3. прописује казну затвора од најмање три године, што значи да се за ово кривично дело може изрећи казна затвора од 20 година, затим, Закон о спречавању допинга у спорту, који такође за кривично дело из члана 49. прописује казну затвора од најмање пет година, а такве казне су прописане и код више кривичних дела у Закону о трансплантацији ћелија и ткива, Закону о трансплантацији органа, и др. Тако смо анализом прописаних казни за поједине квалификоване облике кривичних дела дошли до податка да је за 14 кривичних дела могуће изрицање казне затвора од десет година, за шест кривичних дела могуће је изрећи казну од 15 година затвора, док се код 20 кривичних дела може изрећи казна затвора од 20 година (за ова кривична дела прописан је само посебни минимум казне три, пет или десет година, па се као посебни максимум казне узима општи максимум казне затвора, тј. 20 година затвора).

За многа кривична дела из посебних закона уз казну затвора кумулативно је прописана и новчана казна, што доводи до поштравања репресије (нпр. кривично дело из члана 175. став 1. Закона о пореском поступку и пореској администрацији, кривично дело из члана 205. Закона о стечају, код кривичних дела из члана 281. став 2, члана 282. став 2 и 4 и члана 283. став 2. Закона о тржишту капитала, и др.). С друге стране, код неких кривичних дела из посебних закона прописани су посебни распони казне затвора какве ретко срећемо или уопште не срећемо у КЗ, као нпр. код кривичног дела из члана 222. Закона о осигурању, где је прописана казна затвора од три до шест година.

Многи некривични закони осим што прописују кривична дела и казне, прописују и одређене мере безбедности. Тако нпр. Закон о привредним друштвима, који прописује четири кривична дела, код свих кривичних дела прописује „да се уз казну затвора може изрећи забрана обављања функције, односно позива у складу са кривичним законом“. С друге стране, неки закони у својим одредбама прописују и обавезно изрицање мере безбедности, као нпр. члан 173а став 4. Закона о пореском поступку и пореској администрацији, у којој одредби се наводи да се учиниоцу кривичног дела обавезно изриче мера безбедности забрана вршења позива, делатности или дужности од једне до пет година. Неки закони прописује и посебне правне последице осуде за кривично дело, као нпр. у члану 73. Закона о Агенцији за борбу против корупције, где се наводи да функционеру који је осуђен за кривично дело из члана 72. тог закона престаје јавна функција или радни однос у складу законом, а осим тога, таквом функционеру се забрањује стицање јавне функције у року од десет година од дана правноснажности пресуде.

Када је у питању законодавна техника при прописивању кривичних дела у посебним законима, треба истаћи кривично дело из члана 104. Закона о избору народних посланика, где се наводи: „Казном затвора до три године казниће се за кривично дело члан Републичке изборне комисије или ...“, што одступа од уобичајене законодавне технике, где се прво прописују обележја кривичног дела, а онда прописује казна за то кривично дело.

Посебни закони кривична дела и казне најчешће прописују у казним одредбама, али Закон о прикупљању и достављању података о извршеним злочинима против човечности и међународног права, не садржи казнене одредбе, већ одредбом члана 10. прописује кривично дело.

- Лоше стране прописивања кривичних дела посебним законима

Проблем споредног кривичног законодавства у нашој земљи донекле је ублажен доношењем КЗ, али и после тога посебни закони прописују кривична дела и казне. Процес доношења посебних закона који садрже кривичноправне одредбе је сталан, тако је веома тешко пратити који све некривични закони прописују кривична дела¹⁰. Најчешћи су случајеви да некривични закони прописују једно или два кривична дела, али неки закони прописују и више кривичних дела. Једна од основних слабости споредног кривичног законодавства јесте то што је оно регулисано у многобројним законима који су међусобно недовољно усклађени, те што се законодавна техника која се користи у овим законима значајно разликује од оне која се користи у посебном делу кривичних закона, те да је смо изузетно примењена законодавна техника која се користи при изради кривичних закона¹¹.

Кривична дела из посебних закона најчешће немају свој назив, што ствара тешкоће када кривична дела треба описати и означити у оптужном акту и пресуди. Због тога се у њима само наводи да је окривљени извршио кривично дело из одговарајуће одредбе посебног закона, нпр. кривично дело из члана 57. Закона о девизном пословању.

Неки истичу да је недопустиво да се доста тешка кривична дела прописују у споредном кривичном законодавству, јер начело нужне усклађености кривичног законодавства као целине намеће потребу да таква кривична дела треба да прођу контролу кривичног закона, оправданости и усклађености са осталим кривичним делима, па и у погледу саме висине прописаних казни¹².

Неких од посебних закона у својим одредбама прописују обавезно изрицање мере безбедности забрана вршења позива, дужности или делатности, као нпр. у Закону о пореском поступку и пореској администрацији. Тиме се одступа од досадашње праксе када је изрицање мера безбедности било факултативно. С обзиром да је обављање делатности, позива или дужности често основ егзистенције човека, поставља се питање да ли је нужно прописивати обавезно изрицање ове мере, већ је, сматрамо боље оставити да суд у сваком конкретном случају оцени да ли је целисходно и нужно изрицање ове мере.

Једна од лоших страна прописивања кривичних дела у некривичним законима јесте и то што се фактички дуплирају поједина кривична дела, односно прописују се поједина кривична дела на сличан или идентичан начин као и поједина кривична дела која су већ прописана у КЗ. Такав пример представља Закон о тајности података Републике Србије, који уређује „јединствен систем одређивања и заштите тајних података који су од интереса за националну и јавну безбедност, одбрану...“, те уређује и „одговорност за неизвршење обавеза из овог закона“, па се оправдано поставља и питање потребе за постојањем посебног кривичног дела одавање војне тајне из члана 415 Кривичног законика. Наиме, овај закон на јединствен начин прописује одређивање и заштиту тајних података, укључујући и оне од значаја за одбрану земље, (који се сматрају и тајним војним подацима), те с обзиром да у члану 98 закон прописује кривично дело којим се штите сви тајни подаци од значаја за Републику Србију (извршилац кривичног дела може бити свако лице, укључујући и војно лице), сматрамо непотребним даље постојање кривичног дела одавања војне тајне као једног од војних кривичних дела¹³. Исто вреди и за кривично дело одавање државне тајне из члана 316. КЗ и кривично дело одавање службене тајне из члана 369. КЗ, с обзиром да су поменути кривичним делом из члана 98. Закона о тајности података обухваћене и државна и службена тајна. У оваквој ситуацији може се појавити проблем у пракси у вези с тим који закон применити, нпр. да ли применити одредбу члана 316. став 1. КЗ или одредбу члана 98. став 3. Закона о тајности података, с обзиром да оба закона на исти начин прописују кривично дело, а у оба члана су за кривично дело прописане казне затвора од једне до десет година. Када су у питању сличности између кривичних дела из посебних закона и кривичних дела прописаних у КЗ, може се видети да је нпр. кривично дело из члана 222. Закона о осигурању врло слично кривичном делу "Неовлашћено бављење одређеном делатношћу" из члана 353. Кривичног законика, с тим што су за њих прописане различите казне, или кривична дела из члана 223. и 224. Закона о осигурању да су слична кривичном делу "Фалсификовање исправе" из члана 355. Кривичног законика, односно "Фалсификовање службене исправе" из члана 357. Кривичног законика.

- **Кривична дела из посебних закона у пракси**

Уобичајено је мишљење да се кривична дела из посебних закона често не појављују у пракси. Међутим, када се узму у обзир статистички подаци о овим кривичним делима (нпр. према тим подацима 2009 године и 2011 године за кривична дела из посебних закона у обе године осуђено је преко 3.000 лица), стиче се утисак да број ових кривичних дела није уопште мали. Примера ради кривична дела из посебних закона, када је у питању број осуђених лица у 2011 години, налазе се на четвртном месту, после кривичних дела против имовине, кривичних дела против здравља људи и кривичних дела против безбедности јавног саобраћаја. Наиме, у пракси се најчешће појављивало кривично дело из члана 159. Закона о енергетици и које је свакако било најзаступљеније у статистичким подацима који следе, али је исто декриминализовано новим Законом о енергетици.

Чешће од осталих се појављује и кривично дело из члана 23. Закона о јавном реду и миру. Раније се често појављивало и кривично дело из члана 20. Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, а оно је изменама и допунама КЗ прешло у КЗ (члан 344а). Остала кривична дела се знатно ређе појављују у пракси, док се поједина кривична дела уопште не појављују у пракси. Тако је једно од кривичних дела које се ретко појављује у пракси кривично дело из пресуде Вишег суда у Београду К 736/13 од 08.11.2013. године којом је окривљени ослобођен од оптужбе због кривичног дела производња и стављање у промет допинг средстава из члана 49. став 1. Закона о спречавању допинга у спорту, јер није доказано да је 123 таблете метандростенолона, које су код њега пронађене, држао ради промета у циљу допинга у спорту, а ова пресуда је пресудом Апелационог суда у Београду Кж-1 7/14 од 13.3.2014. године укинута у односу на то кривично дело и предмет је враћен првостепеном суду на поновно суђење

У статистичким подацима правосудне статистике Републичког завода за статистику подаци о кривичним делима и казнама су приказани у рубрици „кривична дела из посебних закона“, а ти подаци изгледају овако:

1) 2009. година¹⁴

Кривична дела из посебних закона:

- Пријављена лица	5.564
- Оптужена лица	4.163
- Осуђена лица	3.648

Изречене кривичне санкције:

- Казна затвора.....	291
- Новчана казна	258
- Условна осуда	3.027
- Рад у јавном интересу и одузимање возачке дозволе	9
- Судска опомена	55
- Васпитна мера	5
- Ослобођено од казне	3
УКУПНО	3.648

2) 2010 година¹⁵

Кривична дела из посебних закона:

- Пријављена лица	6.313
- Осуђена лица	2.162

Изречене кривичне санкције:

- Казна затвора.....	142
- Новчана казна	79
- Условна осуда	1905
- Рад у јавном интересу и одузимање возачке дозволе	6
- Судска опомена	19
- Васпитна мера	-
- Ослобођено од казне	11
УКУПНО	2.162

3) 2011 година¹⁶

Кривична дела из посебних закона:

- Пријављена лица	6.052
- Осуђена лица	3.157

Изречене кривичне санкције:

- Казна затвора.....	245
- Новчана казна	134
- Условна осуда	2.689
- Рад у јавном интересу и одузимање возачке дозволе	51
- Судска опомена	18
- Васпитна мера	1
- Ослобођено од казне	19
УКУПНО	3.157

4) 2012 година¹⁷

Кривична дела из посебних закона:

- Осуђена лица	1.018
----------------------	-------

Изречене кривичне санкције:

- Казна затвора.....	185
- Новчана казна	24
- Условна осуда	790
- Рад у јавном интересу и одузимање возачке дозволе	9
- Судска опомена	5
- Васпитна мера	2
- Ослобођено од казне	3
УКУПНО	1.018

Ако се анализирају изнети подаци из њих се не може закључити о којим се кривичним делима ради, јер су сва кривична дела из посебних закона сврстана заједно, што сматрамо да није добро, јер се из оваквог збирног приказивања врло разноврсних кривичних дела не може извршити увид у то каква је заступљеност појединих кривичних дела у пракси. Међутим, из података о изреченим кривичним санкцијама уочљиво је да је за ова кривична дела најчешће изрицана условна осуда (тако у 2009. години условна осуда изречена у 82,9% случајева, у 2010. године изречена је у 88,1% случајева, у 2011. године условна осуда је изречена у 85,1% случајева, док је у 2102. години изречена у 77,6% случајева). Што се тиче казне затвора, она је знатно мање изрицана, па је тако у 2009. години изречена у 7,9% случајева, у 2010. године у 6,5% случајева, у 2011. године у 7,7% случајева, док је у 2102. години изречена у 18,1% случајева. Новчана казна и остале кривичне санкције су знатно мање изрицане за ова кривична дела, а интересантно је да су кривичне санкције рад у јавном интересу и одузимање возачке дозволе приказане заједно.

- **Закључна разматрања**

Кривично право, а самим тим и кривичноправна репресија, имају ограничене домете. Међутим, пошто данас постоји незадовољство у погледу резултата које кривично право постиже у обављању своје основне функције, долази до константног ширења и јачања кривичноправне репресије што угрожава и само кривично право¹⁸. Поред КЗ, ширење и јачање кривичноправне репресије врши се и кроз посебне законе који прописују кривична дела и казне. Иако је доношењем КЗ, који је ступио на снагу 01.01.2006. године, извршена кодификација кривичног права у Србији,

када је и знатан број кривичних дела из посебних закона пребачен у КЗ, и након тога је настављена пракса да некривични закони прописују кривична дела и казне. У време писања овог реферата укупно 30 посебних закона је прописивало кривична дела, али се може претпоставити да ће и неки будући закони, које ће Народна Скупштина Републике Србије донети у наредном периоду, прописивати кривична дела. Додуше, није искључена могућност да ће и нека кривична дела из посебних закона бити декриминализована, као нпр. кривично дело из Закона о архивској грађи Савезне Републике Југославије, с обзиром да Предлог Закона о архивској грађи и архивској служби (којим ће бити стављен ван снаге поменути закон) у казним одредбама не предвиђа кривична дела. На недавно саопштење за јавност, које је дала „Транспарентност Србија“ под насловом: „Озбиљни недостаци Нацрта Закона о заштити узбуњивача“¹⁹, у којем се истиче да у Нацрту, али и кроз измене КЗ које би биле предложене, нису предвиђена посебна кривична дела за заштиту узбуњивача, реаговало је Министарство правде, које у тексту по насловом: „Нетачни наводи Транспарентност Србије“²⁰, наводи: „...да је Националном стратегијом за борбу против корупције у Републици Србији за период од 2013-2018 године, предвиђено да се прописивање кривичних дела може чинити само Кривичним закоником, у циљу заштите правне сигурности и правне извесности“, те да ће изменама и допунама КЗ бити обухваћена и кривична дела у вези са узбуњивањем. Свакако би било добро када би се кривична дела прописивала само Кривичним закоником, али у поменутој Стратегији за борбу против корупције нисам пронашао такву одредницу или препоруку.

У реферату је указано да се за већи број кривичних дела из посебних закона могу изрећи строге казне (од 10, 15, па и 20 година затвора), па стога и сам термин „споредно кривично законодавство“ треба схватити условно. Такође, указно је и на лоше стране тога да се кривична дела прописују изван КЗ, а с обзиром да у формулисању одредаба посебних закона не учествују компетентни стручњаци из теорије и праксе кривичног права, већ стручњаци из области банкарства, осигурања, и других области, то се одражава и на „квалитет“ таквих инкриминација.

Из изнетих статистичких података видљиво је да број кривичних дела из посебних закона није тако мали, као што се уобичајено сматра, јер је и 2009. и 2011. године за ова кривична дело осуђено преко 3.000 лица, док је 2012. године тај број смањен, те је осуђено 1.018 лица.

Имајући у виду све напред изнето, сматрамо да је потребно прекинути досадашњу праксу да посебни(некривични) закони прописују кривична дела и казне, а у случајевима где је то нужно, да се тај број сведе на разумну меру. У томе најзначајнију улогу морају имати они који предлажу и доносе законе.

АПСТРАКТ:

Аутор у реферату указује на проблем ширења кривичноправне репресије кроз прописивање кривичних дела и казни изван Кривичног законика, те даје листу посебних закона Републике Србије који прописују кривична дела и казне. У реферату се указује да су код већег броја кривичних дела из посебних закона прописане строге казне, те истичу лоше стране прописивања кривичних дела изван Кривичног законика. На крају, аутор предочава и статистичке податке о кривичним делима из посебних закона у пракси, те се залаже да се престане са досадашњом праксом да посебни закони прописују кривична дела и казне, односно да се број таквих кривичних дела сведе на разумну меру.

---

1 Симић И.(2003): Кривична дела из посебних закона са коментаром, „Службени гласник“, Бгд

2 www.nadzor.org.rs (26.3.2014)

3 Лазаревић Љ:(1996): Перспективе југословенског кривичног законодавства, „Архив“ бр.1-3/96

4 Симић И.(2003): оп. цит.

5 Бутуровић Ј.(1996): Ширење и поштравање репресије кроз тзв. споредно кривично законодавство, ЈРПК 1-2/96

6 Стојановић З.(2011): Превентивна функција кривичног права, „Crimen“ бр.1/11

7 Игњатовић Ђ.(2003): Криминалитет и реаговање државе, „Безбедност“ бр.4/03

8 Коларић Д.(2013): Нова концепција кривичних дела тероризма у КЗ РС, „Crimen“ бр. 1/13

9 Стојановић З.(2011): оп. цит.

-
- 1 0 Јанковић С.(2006): Споредно кривично законодавство после доношења Кривичног законика Србије,
„Правни информатор“ бр.4/06
- 1 1 Стојановић З. (2000): Кривично право (општи део), „Савремена администрација“, стр.24
- 1 2 Јоцић Д.(2009): Споредно кривично законодавство, „Билтен Врховног суда Србије“ бр.3/09
- 1 3 Јанковић С.(2012): Војна кривична дела, Реферат са саветовања Удружења за кривично право,
Златибор 2012.
- 1 4 Саопштење Републичког завода за статистику бр. 194 од 01.7.2010. године
- 1 5 Саопштење Републичког завода за статистику бр. 201 од 15.7.2011. године
- 1 6 Саопштење Републичког завода за статистику бр. 203 од 19.7.2012. године
- 1 7 Саопштење Републичког завода за статистику бр.199 од 15.7.2013. године
- 1 8 Стојановић З.(2011): оп. цит.
- 1 9 Саопштење за јавност од 03.02.2014. године (www.transparentnost.org.rs)-16.4.2014
- 2 0 Дневни лист „Блиц“ од 05.02.2014. године